

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, 11 marca 2026 r.
DPS-XI.055.1.2026

Dotyczy: petycji w sprawie sposobu realizacji zadań przez pracowników socjalnych

Szanowna Pani,

zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 870) po rozpatrzeniu petycji dotyczącej zmiany przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26.) w zakresie sposobu realizacji zadań przez pracowników socjalnych przekazuję poniższe wyjaśnienia: Zasady realizacji zadań przez pracowników socjalnych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej regulują przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26.), a także aktu wykonawczego do tejże ustawy, wydanego w oparciu o przepis art. 107 ust. 6 ustawy tj. rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2021 r. poz. 893).

Zgodnie z przywołanymi powyżej przepisami pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Do realizacji zadań w powyższym zakresie, zgodnie z przepisami ustawy,

wyznaczeni zostali pracownicy socjalni zatrudnieni w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, w tym w szczególności w ośrodkach pomocy społecznej lub w centrach usług społecznych. Jednostki te funkcjonują w samorządach gminnych, a więc w najbliższym środowisku osób i rodzin wymagających pomocy i wsparcia.

Zgodnie z przepisem art. 119 wyżejprzemywołanej ustawy, do zadań pracownika socjalnego należy między innymi:

- a) świadczenie pracy socjalnej;
- b) przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych;
- c) udzielanie informacji, wskazówek, porad i pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych osobom, rodzinom, grupom i społecznościom, które dzięki tej pomocy będą zdolne samodzielnie rozwiązywać problemy będące przyczyną ich trudnej sytuacji lub zaspokajać niezbędne potrzeby życiowe;
- d) pomoc w uzyskaniu dla osób lub rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej specjalistycznego poradnictwa, terapii lub innych form pomocy w zakresie możliwości rozwiązywania problemów przez właściwe instytucje państwowe, samorządowe i organizacje pozarządowe;
- e) inicjowanie nowych form pomocy osobom i rodzinom mającym trudną sytuację życiową oraz inspirowanie powołania instytucji świadczących usługi służące poprawie sytuacji takich osób i rodzin.

Podstawowym narzędziem pracy pracownika socjalnego jest rodzinny wywiad środowiskowy, podczas przeprowadzania którego, pracownik socjalny dokonuje diagnozy sytuacji osób i rodzin zgłaszających się o pomoc i wspólnie z nimi, planuje formy i zakres koniecznej pomocy i wsparcia. Zgodnie z przepisem § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2021 r. poz. 893), rodzinny wywiad środowiskowy przeprowadza się w terminie 14 dni roboczych od dnia powzięcia wiadomości o konieczności jego przeprowadzenia. W oparciu o przepis ust. 3 tegoż paragrafu, w sprawach niecierpiących zwłoki, wymagających pilnej interwencji pracownika socjalnego rodzinny wywiad środowiskowy,

przeprowadza się niezwłocznie, nie później niż w terminie 2 dni roboczych od dnia powzięcia wiadomości o potrzebie przyznania świadczenia z pomocy społecznej.

Jak wskazuje ust. 1 § 3 wyżej przywołanego rozporządzenia rodzinny wywiad środowiskowy pracownik socjalny przeprowadza z osobą lub rodziną w miejscu zamieszkania lub pobytu, w dniach roboczych, w godzinach pracy ośrodka pomocy społecznej lub centrum usług społecznych. Przepis ten zawiera również wyjątek, z którego wynika, że rodzinny wywiad środowiskowy może być przeprowadzony w innym terminie uzgodnionym z osobą lub rodziną wymagającą wsparcia, co może odbyć się tylko i wyłącznie za zgodą kierownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, w której zatrudniony jest pracownik socjalny.

Dokonując analizy przepisów prawa w postulowanym przez Panią zakresie, należy stwierdzić, że ustawodawca nie zobligował pracowników socjalnych do zapowiadzanych wizyt u osób i rodzin zwracających się o udzielenie pomocy z systemu pomocy społecznej.

Zarówno obowiązujące prawo, jak i praktyka, jako zasadę przyjmuje, że pracownicy socjalni odwiedzają środowiska domowe bez wcześniejszej zapowiedzi, z jedynym wyjątkiem przywołanym powyżej. Należy go jednak traktować szczególnie i tylko wtedy, gdy nie mam możliwości przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego we wskazanych w przepisie godzinach.

W omawianym zakresie warto wskazać również na kolejne bardzo ważne zadanie pracownika socjalnego jakim jest świadczenie pracy socjalnej, które jest uregulowane w art. 45 wyżej przywołanej ustawy i zdefiniowane jako praca pracownika socjalnego z osobami i rodzinami na rzecz poprawy ich funkcjonowania w środowisku społecznym. W ramach tego zadania pracownicy socjalni niejednokrotnie odwiedzają osoby i rodziny wymagające wsparcia w ich domach i tym przypadku również obowiązujący stan prawny nie wskazuje na konieczność zapowiadania tych wizyt.

Z powyższych powodów Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie planuje zmian legislacyjnych zmierzających do zmiany sposobu realizacji

zadań przez pracowników socjalnych.

Mając na uwadze konieczność dbałości o poprawę sytuacji osób najstabszych, zwłaszcza dzieci, na co zwraca Pani uwagę w przesłanej petycji,

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej obecnie prowadzi prace legislacyjne dotyczące zmian w rozporządzeniu w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego. Zmiany te polegać będą na rozszerzeniu diagnozy o sytuację dziecka, badanie przez pracowników socjalnych stanu jego bezpieczeństwa i opis powyższego w rodzinnym wywiadzie środowiskowym, a także podania przyczyn niemożności bezpośredniego sprawdzenia bezpieczeństwa dziecka. Zmiany dotyczyć mają części I wywiadu, a także części IV rodzinnego wywiadu środowiskowego.

W projektowanych zmianach do ustawy o pomocy społecznej również planuje się zmiany legislacyjne, które z jednej strony powinny doprowadzić do zmniejszenia liczby osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, a przynajmniej do zminimalizowania skutków tych sytuacji, a z drugiej: powinny przyczynić się do podniesienia prestiżu pracowników socjalnych udzielających pomocy i wsparcia tymże osobom i rodzinom.

Z wyrazami szacunku

Beata Karlińska

Dyrektor

Departamentu Pomocy Społecznej /-
kwalifikowany podpis elektroniczny-/